

Sygn. akt: III U 68/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Emilia Olszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 maja 2018 r. w O.

sprawy z odwołania W. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej i podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek odwołania W. B.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 12.12.2017r. **znak** (...)(...)

iz dnia 12.12.2017r. **znak** (...)(...)

orzeka:

- zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 12.12.2017 r. znak (...)(...) w ten sposób, że ustala, iż W. B. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego w okresach: od 01.07.2004r. do 28.02.2005r., od 01.04.2005r. do 31.03.2006r., od 01.05.2006r. do 28.02.2007r., od 01.04.2007r. do 31.12.2007r., od 01.02.2008r. do 31.12.2009r., od 01.02.2010r. do 31.12.2010r., od 01.02.2011r. do 31.01.2012r., od 01.03.2012r. do 31.01.2013r., od 01.03.2013r. do 31.12.2013r., od 01.02.2014r. do 31.12.2014r. i od 01.02.2015r. do 15.05.2015r.;
- w pozostałym zakresie odwołanie od tej decyzji oddala;
- zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 12.12.2017r. znak (...)(...) w ten sposób, że przyznaje W. B. prawo do emerytury począwszy od dnia 01.12.2017r.;
- stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa do emerytury;
- zasądza od organu rentowego na rzecz W. B. kwotę 360zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12.12.2017r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego W. B. od dnia 01.07.2004r. do dnia 15.05.2015r.

W konsekwencji kolejną decyzją z dnia 12.12.2017r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił W. B. prawa do emerytury rolniczej.

W. B. odwołał się od obu decyzji. Wniósł o ich zmianę i objęcie go ubezpieczeniem. Wskazał, że w spornym okresie podpisano z nim umowę o pracę na 1/3 etatu w charakterze kierowcy-konserwatora przy Ochotniczej Straży Pożarnej w K., lecz w istocie była to umowa cywilnoprawna i dlatego w myśl art. 5b ust.1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okres ten winien być zaliczony do ubezpieczenia społecznego rolników, jeśli dochód nie przekraczał kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. W konsekwencji zaliczenia spornego okresu wskazywał, że spełnia warunki do przyznania mu prawa do emerytury rolniczej.

W odpowiedzi na odwołania Prezes KRUS wniósł o ich oddalenie. Wskazał, że wyłączenie W. B. z ubezpieczenia społecznego rolników nastąpiło w oparciu o art. 6 pkt 13 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem w okresie od 01.07.2004r. do 15.05.2015r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę zawartej z Urzędem Gminy w T. i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniu jako pracownik.

Sąd połączył obie sprawy na mocy art. 219 k.p.c. do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W. B. (ur.(...)) od 1979r. jest właścicielem gospodarstwa rolnego o pow. ok. 13 ha i z tego tytułu od 01.01.1980r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników do 31.12.1988r., a następnie od 01.01.1991r. aż do uzyskania wieku emerytalnego. W. B. był członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w K. i posiada uprawnienia do prowadzenia wozu ratowniczo-gaśniczego.

W dniu 22.08.2003r. między W. B. a Urzędem Gminy w T. została zawarta umowa o pracę w wymiarze 1/3 etatu na stanowisku kierowca konserwator OSP, która uległa rozwiązaniu z dniem 15.05.2015r. Na podstawie tych umów odwołujący miał obowiązek dbać o stan techniczny i sprawność motopompy i wozu bojowego używanego przez Ochotniczą Straż Pożarną w K., a także kierować tym pojazdem w razie wezwania do pożaru. Odwołujący był zobowiązany dokonywać przeglądu tego sprzętu, sam decydował, kiedy to będzie robił i ile czasu na to poświęci, nie podlegał żadnemu z pracowników Urzędu Gminy w T.. Umowa o pracę została rozwiązana za porozumieniem stron z dniem 15.05.2015r.

W. B. nie powiadomił KRUS o zawarciu ww. umowy. Dopiero w dniu 04.12.2017r. złożył do KRUS świadectwo pracy za okres od dnia 01.07.2004r. do dnia 15.05.2015r. wskazujące, iż był zatrudniony w Urzędzie Gminy w T. w wymiarze 1/3 etatu na stanowisku konserwatora kierowcy OSP.

W konsekwencji Prezes KRUS w dniu 12.12.2017r. wydał decyzję, w której stwierdził ustanie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego H. K. od dnia 01.07.2004r. do dnia 15.05.2015r.

Po wyłączeniu tego okresu, organ rentowy uznał, że W. B. nie zgromadził 30-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Dlatego decyzją z dnia 12.12.2017r. odmówił mu prawa do emerytury rolniczej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o:

zeznania świadków: K. K. (k.15v-16), P. M. (k.16), M. S. (k.16) i E. M. (k.34v), dokumenty znajdujące się w aktach osobowych (k.18), karty wynagrodzeń (k.21 i 26).

Sąd zważył, co następuje:

Kluczowe w niniejszej sprawie było ustalenie, czy umowa łącząca W. B. z Urzędem Gminy w T. była umową o pracę, czy też umową cywilnoprawną.

W ocenie Sądu materiał dowodowy zgromadzony w sprawie przekonuje, że pomimo nazwy – w spornym okresie odwołujący nie był pracownikiem Urzędu Gminy w T., a była to umowa o świadczenie usług.

Ze zgodnych zeznań świadków wynika, iż odwołujący był członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w K. i posiada uprawnienia do prowadzenia wozu ratowniczo-gaśniczego. Z zeznań E. M., który jest Wójtem Gminy T., wynikało, że chciał on, aby strażacy za swą społeczną pracę otrzymywali gratyfikację. Z tego jedynie powodu zawarto z odwołującym umowę, którą nazwano umową o pracę. Dzięki temu odwołujący otrzymywał comiesięcznie niewielkie wynagrodzenie. Z jego zeznań oraz pozostałych świadków wynika, że do obowiązków W. B. należało dbanie o stan techniczny wozu bojowego używanego przez Ochotniczą Straż Pożarną w K., dokonywanie przeglądu tego sprzętu, przepalenie, umycie, zatankowanie, a także kierowanie tym pojazdem w razie wezwania do pożaru. Przy czym w przypadku, gdy W. B. nie mógł kierować tym wozem, kierował nim inny strażak z OSP.

W ocenie Sądu sposób wykonywania tej umowy świadczy o tym, iż w istocie była to umowa o świadczenie usług, a nie umowa o pracę. Zgodnie z art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Z zeznań świadków wynika, że odwołujący nie podlegał żadnemu pracownikowi Urzędu Gminy w T.. Sam bowiem decydował, kiedy będzie wykonywał czynności przy pojeździe i ile czasu na to poświęci, nie miał wyznaczonych godzin wykonywania czynności, nie podpisywał listy obecności, żaden z pracowników Urzędu Gminy nie wydawał mu żadnych poleceń. Podział obowiązków wynikał z wewnętrznych uzgodnień pomiędzy strażakami-ochotnikami z OSP w K., a nie z poleceń przełożonych, bo takich nie było.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż sposób wykonywania czynności przez W. B. świadczy o tym, że umowa łącząca go z Urzędem Gminy w T. w istocie nie miała cech umowy o pracę, gdyż nie było elementu podporządkowania i osobistego świadczenia pracy w sposób ciągły, wozem bojowym mogła też jeździć inna osoba.

Także okoliczność, że W. B. otrzymywał składniki wynagrodzenia, które swą nazwą odpowiadały składnikom wynagrodzenia za pracę, nie dyskwalifikuje ustalenia, że nie był on pracownikiem Urzędu Gminy w T.. Z dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych oraz z kart wynagrodzeń (k.21 i 26) wynika, że otrzymywał dodatek za wysługę lat, nagrodę jubileuszową, „trzynastkę” i bony towarowe. W ocenie Sądu takie nazewnictwo poszczególnych składników wynagrodzenia w sposób typowy dla umowy o pracę, było jedynie konsekwencją upozorowania przez strony, że doszło do zawarcia umowy o pracę.

Mając to na uwadze Sąd uznał, iż W. B. i Urząd Gminy w T. łączyła w spornym okresie umowa o świadczenie usług, a nie umowa o pracę.

Wobec powyższego konieczne było rozważenie, czy do spornego okresu zastosowanie ma art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.Dz.U. z 2017r., poz.2336 ze zm.). Przepis ten stanowi, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, został objęty innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych pomimo objęcia go z tego tytułu innym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przychód osiągany z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekracza kwoty równej minimalnemu wynagrodzenia za pracę, ustalonemu

na podstawie odrębnych przepisów. Przy czym przepis w takim brzmieniu obowiązuje od dnia 31.12.2016r., natomiast przed tą datą wymagał, aby rolnik z tytułu wyżej opisanej umowy nie uzyskał przychodu przekraczającego połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wymienione są osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Art. 5b ust. 1 ww. ustawy został wprowadzony do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników od dnia 01.01.2015r., dlatego konieczne było rozważenie, czy może mieć zastosowanie także do stanów faktycznych sprzed tej daty oraz w jakim brzmieniu należy ten przepis zastosować do odwołującego. W tym celu należy dokonać analizy przepisów intertemporalnych. Przepis ten został znowelizowany ustawą z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014r., poz.1831), która w art. 4 ust. 3 stanowi, że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie wydaje decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników za okresy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przypadające przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy osobom, które spełniały warunki określone w art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z przepisu tego jednoznacznie wynika, że osoby, które wiąże umowa o świadczenie usług, które nie uzyskiwały przed dniem 01.01.2015r. przychodu z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekraczającym kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę, nadal pozostają w ubezpieczeniu społecznym rolników.

Możliwość skorzystania z dobrodziejstwa art. 5b ww. ustawy jest szersza, bo dotyczy także osób, wobec których organ rentowy wydał przed dniem 01.01.2015r. decyzję o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników w związku z objęciem ich ubezpieczeniami na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych, a osoby te złożyły po tej dacie wnioski o objęcie ich tym ubezpieczeniem w okresie, którego dotyczy decyzja, o ile spełniali w okresie objętym wnioskiem warunki określone w art. 5b (art. 4 ust.1 ustawy z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw). Analogiczne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 06.04.2016r. w sprawie III AUa 1154/15.

Wobec powyższego nie podlega wątpliwości, że przy spełnieniu warunków z art.4 ww. ustawy z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, odwołujący także mógł skorzystać z art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przy czym do dnia 31.12.2016r. jego przychód z tytułu umowy o świadczenie usług z OSP nie mógł przekraczać połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę. Brak jest bowiem przepisów intertemporalnych, które dozwalałyby na zastosowanie art. 5b w aktualnym brzmieniu do okresu przed dniem wejścia w życie nowelizacji tego przepisu.

Mając na uwadze opisane powyżej przepisy, Sąd uznał, że W. B., aby podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach, gdy świadczył usługi na rzecz OSP, przed dniem 01.01.2017r. nie mógł uzyskiwać przychodu z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym przekraczającym kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Tylko wówczas bowiem mógł nadal podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Dlatego Sąd analizował, czy w poszczególnych miesiącach spornego okresu odwołujący uzyskiwał przychód z tytułu łączącej go umowy, w wysokości przekraczającej kwotę równą połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z zestawienia wynagrodzeń za sporny okres (k.21 i 26) wynika, że graniczą kwotę W. B. przekroczył w marcu 2005r., kwietniu 2006r., marcu 2007r., w styczniu 2008-2011, w lutym 2012-2013 i w styczniu 2014-2015. W pozostałych miesiącach jego przychód nie przekroczył kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ustalając wysokość przychodu, Sąd uznał, że składa się na niego również wartość bonów towarowych, które otrzymał odwołujący. Zgodnie bowiem z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2018r., poz.200) – przychodem są pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Wobec powyższego z przepisu tego wynika, że przychodem są również bony towarowe.

Z tych względów Sąd uznał, że poza miesiącami, w których W. B. przekroczył graniczną kwotę, podlega on ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego. Okresy te Sąd wyszczególnił w punkcie 1 wyroku, zmieniając w tym zakresie decyzję na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Natomiast co do miesięcy, w których W. B. przekroczył graniczną kwotę, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w punkcie 2.

Wobec powyższego Sąd analizował, czy W. B. spełnia warunki do uzyskania prawa do emerytury rolniczej. Ponieważ nie ukończył on 65 lat, zatem podstawą przyznania mu tego prawa jest art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem – emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który osiągnął 60 lat, podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres 30 lat, zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

W. B. ur. (...), więc w chwili złożenia wniosku o emeryturę miał skończone 60 lat. Dnia 01.12.2017r. zawarł umowę dzierżawy swego gospodarstwa rolnego na okres 10 lat na podstawie umowy pisemnej, zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków.

Pomiędzy stronami sporne było jedynie to, czy W. B. zgromadził 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Prezes KRUS uznał bowiem, że odwołujący zgromadził 27 lat, 8 miesięcy i 9 dni. Do okresu tego nie zaliczono okresu od dnia 01.07.2004r. do dnia 15.05.2015r.

Wobec zmiany w punkcie 1 wyroku decyzji dotyczącej ustania ubezpieczenia emerytalno-rentowego i zaliczenia poszczególnych okresów zawierających się w wyżej wskazanym przedziale czasowym, odwołujący spełnił kwestionowany warunek. Zgromadził bowiem ponad 30-letni okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Mając to na uwadze, Sąd w punkcie 3 wyroku przyznał W. B. prawo do emerytury rolniczej od dnia 01.12.2017r. Na tę datę odwołujący spełnił bowiem wszelkie przesłanki do uzyskania prawa do emerytury tj. zawarł umowę dzierżawy i zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Wniosek o emeryturę złożył dnia 04.12.2017r. i dlatego Sąd zastosował art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie do treści art.52 ust.1 pkt 2 ww. ustawy stosuje się art.118 ust.1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z którego wynika, że Sąd, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości, zobowiązany jest orzec, czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieprzyznanie tego świadczenia we właściwej wysokości. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie organ rentowy takiej odpowiedzialności nie ponosi. Sąd uznał, że dopiero dowody zaprezentowane przed Sądem umożliwiły poczynienie ustaleń umożliwiających doliczenie spornego okresu.

Mając to na uwadze, Sąd orzekł w punkcie 4 na podstawie art.118 ust.1a ww. ustawy.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015r., poz.1800), uwzględniając, że rozstrzygnięcie Sądu odnosiło się do dwóch spraw, które zostały połączone w trybie art. 219 k.p.c.